

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no: 43036/08

Eyüp GÜVENÇ ve diğerleri v. Türkiye

21 Mayıs 2013 tarihinde,

Başkan

Guido Raimondi,

Yargıçlar

Danute Jociene,

Dragoljub Popovic,

Andras Sajo,

Işıl Karakaş,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller,

ve Daire Yazı İşleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi), 5 Eylül 2008 tarihli yukarıda belirtilen başvuruyu ve davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuranlarca cevaben sunulan görüşleri dikkate alarak yapılan müzakereler sonrasında aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuranlar, Kanber Güvenç, Eyüp Güvenç ve Firdevs Güvenç, T.C. vatandaşları olup sırasıyla 1953, 1981 ve 1963 doğumludurlar. Başvuranlar, Balıkesir'de ikamet etmektedirler. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde Balıkesir'de görev yapan avukat C. Aydın tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

2. Kanber Güvenç ve Firdevs Güvenç, müteveffa Ercan Güvenç'in sırasıyla babası ve annesidirler. Eyüp Güvenç ise erkek kardeşidir.

3. 16 yaşındaki Ercan Güvenç, 14 Haziran 2001 tarihinde saat 21.45'e doğru Zağnos Paşa Camisi'nin bahçesindeki havuzun kenarında oynarken havuza düşmüştür.

4. Havuzdaki su motorunda meydana gelen elektrik kaçağı nedeniyle elektrik çarpmasına bağlı olarak hayatını kaybetmiştir.

5. Bunun üzerine derhal ceza soruşturması açılmıştır.

6. Cumhuriyet savcısının refakatinde olay yeri tespit tutanağı düzenlenmiştir.

7. Olay yeri krokisi çizilmiştir.

8. Olay yeri fotoğrafları çekilmiştir.

9. Harici ölü muayenesi yapılmıştır.

10. Adli Tıp Kurumu'nda klasik otopsi işlemi yapılmıştır. Bu işlem, Ercan'ın elektrik çarpması sonucu hayatını kaybettiğinin tespit edilmesine imkân vermiştir.

11. Pek çok kişinin tanık olarak ifadesi alınmıştır. Bu kişiler, Ercan'ın dengesini kaybederek havuza düştüğünü ve akabinde elektrik çarpması sonucu yaşamını yitirdiğini ileri sürmüşlerdir.

12. Olay yerinin bakım işlerinden sorumlu kişiler ile bu sektörde çalışan Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi teknisyenleri ve Belediye tarafından görevlendirilen teknisyenlerin de ifadeleri dinlenmiştir.

13. Balıkesir Cumhuriyet Savcılığı'nın bilgi talebine cevaben Balıkesir Belediyesi, 11 Ekim 2001 tarihinde; Belediye Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün Zağnos Paşa Camisi'nin bahçesinde bulunan havuzun temizliğinden sorumlu olduğunu, havuzlardaki su motorlarının bakımının tek bir kişi tarafından üstlenilmediğini, orada görevli elektrik teknisyenlerinden herhangi birinin de motorların bakımıyla ilgilendiğini belirtmiştir.

14. Balıkesir Cumhuriyet Savcılığı, 9 Kasım 2001 tarihinde, Balıkesir Belediyesi'ne bağlı olarak çalışan elektrik teknisyeni E.A.'yı tedbirsizlik ve dikkatsizlik nedeniyle ölüme sebebiyet vermekle suçlamıştır. Savcılık, havuzdaki su motorundaki kabloların bakımının doğru biçimde yapılmamasından ve buna bağlı olarak Ercan Güvenç'in ölümüne neden olan elektrik kaçağının meydana gelmesinden teknisyeni suçlamıştır.

15. Başvuranlar, davaya müdahil taraf olarak katılmışlardır.

16. Balıkesir Asliye Ceza Mahkemesi, havuzda elektrik kaçağı bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla bilirkişi raporu düzenlenmesine karar vermiştir.

17. Yerel bilirkişiler, 17 Ekim 2002 tarihli bilirkişi raporuyla, havuzda elektrik kaçağının bulunmadığı sonucuna varmışlardır.

18. Başvuranlar, bu bilirkişi raporunda belirtilen görüşlere avukatları aracılığıyla itiraz etmişlerdir.

19. Asliye Ceza Mahkemesi, 26 Aralık 2002 tarihinde, özellikle 17 Ekim 2002 tarihli bilirkişi raporunda belirtilen görüşlere dayanarak, davaya özgü koşullarda ceza sorumluluğunun atfedilemeyeceği gerekçesiyle sanığın beraatına karar vermiştir.

20. Yargıtay, 15 Şubat 2005 tarihinde, ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Yargıtay, Ercan'ın ölüm nedeninin açıkça belirlenemediği ve davanın esasına ilişkin karar vermeden önce Adli Tıp Kurumu'ndan bilirkişi görüşü istenmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

21. Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas Dairesi, 13 Temmuz 2005 tarihinde, Ercan'ın elektrik çarpmasına bağlı olarak solunumunun durması neticesinde hayatını kaybettiği sonucuna varmıştır.

22. Asliye Ceza Mahkemesi, teknik bilirkişi raporunun düzenlenmesine karar vermiştir.

23. Yerel bilirkişiler, 17 Aralık 2006 tarihinde raporlarını tanzim etmişlerdir. Müteveffanın, kazada kendi kusurunun bulunmadığı kanısına varmışlardır. Ölüm hadisesine ilişkin sorumlulukları aşağıdaki şekilde tespit etmişlerdir:

- Balıkesir Belediyesi'ne bağlı çalışan elektrik teknisyeni sanık E.A.'nın kusur oranı: 2/8 oranında
- İhtilaf konusu su motorunun kablolarını kontrol eden elektrik mühendisi M.K.'nin kusuru : 3/8 oranında
- Belediye Park ve Bahçeler Müdürü T.K.'nin kusuru ise: 3/8 oranında

24. Asliye Ceza Mahkemesi, 13 Mart 2007 tarihinde sanık hakkında beraat kararı vermiştir. Delil unsurlarını göz önünde bulunduran Mahkeme, havuzdaki elektrik tesisatı ekipmanlarının bakım ve kontrolünün sorumluluğunun ismen belirtilen kişiye ait olmadığının tespit edildiğini değerlendirmiştir. E.A., havuzun bakımından sorumlu olan tek kişi değildir. Belediye'nin 11 Ekim 2011 tarihli cevabı bu tespiti açıkça desteklemiştir. Bu doğrultuda da teknik bilirkişi raporunda belirtilen görüşler ile olayın meydana gelmesinde sanığın cezai sorumluluğunun bulunduğunu kabul etmek mümkün değildir.

25. Yargıtay, 30 Ocak 2008 tarihinde, kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşürülmesi gerektiği kanısına varmıştır.

26. Bu karar, 13 Mart 2008 tarihinde, Balıkesir Asliye Ceza Mahkemesi kaleminde bulunan dava dosyasına eklenmiştir.

ŞİKÂyetLER

27. Başvuranlar, yakınları Ercan'ın ölümüne sebebiyet veren olaylar nedeniyle Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

28. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, ceza yargılamasının süresinden de şikâyet etmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

29. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2. maddesine dayanarak yakınlarının ölümünden ve bu ölümün sorumlusunun belirlenememesinden şikâyetçi olmaktadır.

30. Sözleşme'nin 6. maddesi anlamında ceza yargılaması süresinin de aşırı uzun olduğu kanaatindedirler.

31. Hükümet bu iddiaları kabul etmemektedir.

32. AİHM, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca yalnızca iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra kendisine başvurulabileceğini hatırlatmaktadır.

33. AİHM, Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında, ölüm olayının kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana geldiği davalar ile taksirle (ihmal sonucu) ölüm olayının meydana geldiği davalar arasında bir ayrım yapılması gerektiğini hatırlatmaktadır.

34. Sözleşme'nin bu hükmü gereğince, Sözleşmeci devletler ölümcül saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte soruşturmalar yürütmekle yükümlüdürler (*Tanrıkulu v. Türkiye*, [BD], n° 23763/94, § 79, AİHM 1999-IV). Ancak, bu tür davalarda sadece tazminat ödenmesi, Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamındaki ihlali gidermek ve mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli olmamaktadır. Esasen, devlet görevlilerince mağdurun ölümüne sebebiyet verecek şekilde kasten kötü muamele uygulandığı durumlarda, yetkililerin olaya ilişkin sorumluları kovuşturmaksızın ve cezalandırmaksızın sadece tazminat ödemekle sınırlı kalması halinde; bu görevliler bazı durumlarda cezalandırılmayarak fiilen kendi kontrollerine tabi kişilerin haklarını ihlal edebileceklerdir. Aynı zamanda işkence ile insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelelerin yasal olarak yasaklanması da özel önemine rağmen bütün anlamını kaybedecektir (*Nikolova ve Velitchkova v. Bulgaristan*, no. 7888/03, § 55, 20 Aralık 2007, *Yaşa v. Türkiye*, 2 Eylül 1998, § 74, *Karar ve hükümler derlemesi* 1998-VI, *Kaya v. Türkiye*, 19 Şubat 1998, § 105, *Derleme* 1998-I, *Velikova v. Bulgaristan*, no. 41488/98, § 89, AİHM 2000-VI, *Salman v. Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 83, AİHM 2000-VII, *Gül v. Türkiye*, no. 22676/93, § 57, 14 Aralık 2000, *Kelly ve diğerleri v. Birleşik Krallık*, no. 30054/96, § 105, 4 Mayıs 2001 ve *Avşar v. Türkiye* [BD], no. 25657/94, § 377, AİHM 2001-VII).

35. AİHM, ihmalkârlık nedeniyle meydana gelen ölüm vakalarına ilişkin davalar hakkındaki yaklaşımın farklı olduğunu hatırlatmaktadır. Yaşam hakkının veya beden bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise, Sözleşme'nin 2. maddesinden ileri gelen, etkili bir yargısal sistem kurma şeklindeki pozitif yükümlülük, her olayda, ceza hukuku yollarının bulunmasını zorunlu kılmamaktadır. Örneğin, sorumlulukların belirlenmesi ve

gerektiğinde tazminat ödenmesi gibi uygun olan her türlü hukuki yaptırımın uygulanması amacıyla, söz konusu hukuki sistem ile ilgililere yalnızca hukuk mahkemelerine başvurma imkânı ya da bununla birlikte ceza mahkemelerine başvurma imkânı da sunulduğu takdirde, özellikle tıbbi ihmaller konusunda, benzer yükümlülük yerine getirilebilmektedir (Vo v. Fransa [BD], n° 53924/00, § 90, AİHM 2004-VIII ve *Calvelli ve Ciglio v. İtalya* [BD], n° 32967/96, § 51, AİHM 2002-I).

36. Tıbbi ihmallerle ilgili davalar çerçevesinde geliştirilen bu yaklaşım aynı zamanda diğer davalar için de benimsenmiştir (*Mastromatteo v. İtalya* [BD], no. 37703/97, §§ 90, 94, 95 AİHM 2002-VIII).

37. Spor sahası üzerine kötü biçimde sabitlenen kale çerçevesinin düşmesi sonucu 15 yaşındaki bir çocuğun hayatını kaybetmesiyle ilgili olan *Molie v. Romanya* davasında ((kabul edilebilirlik kararı), n° 13754/02, 1 Eylül 2009, § 33), AİHM, tazminat elde edilmesine imkân veren hukuk davasının, spor ekipmanlarının kullanımı ve kalelerin sabitlenmesine ilişkin eksiklikler hakkında soruşturma yapılmamasına ilişkin olarak başvuranın oğlunun ölümünde idarenin hangi ölçüde sorumlu olduğunu belirlemek amacıyla Sözleşme'nin 2. maddesinden ileri gelen pozitif yükümlülükleri yerine getirebilecek nitelikte olduğu kanısına varmıştır.

38. Fırının temizlenmesi sırasında döküm işiyle uğraşan personelin yaşamını yitirmesi ile ilgili olan *Draganschi v. Romanya* davasında ((kabul edilebilirlik hakkında karar), no. 40890/04, 18 Mayıs 2010), AİHM, işverenin ihmali nedeniyle açılan ceza soruşturmasında savcılık tarafından takipsizlik kararı verilmesine rağmen, döküm işiyle uğraşan personelin karısının öncelikle Strazburg Mahkemesi'ne başvurmadan önce eşinin işverenine karşı tazminat davası açarak iç hukukta sunulan başvuru yolunu kullanması gerektiği kanaatine varmıştır.

39. AİHM, somut olayda, başvuranların tazminat talebiyle İdare Mahkemeleri'ne başvurmadıklarını gözlemlemektedir. Oysa bu hukuk yolu, yetkililere özellikle idarenin altyapılarının bakım ve kontrolünde ağır ihmalinin bulunduğunu ve bu durumun da başvuranların yakınının ölümüne yol açtığını kabul ederek iç hukuk düzeninde iddia edilen şikâyetleri düzeltme imkânı tanımıştır.

40. Bu bağlamda, somut olayda ceza yargılamasının sonucunun “hukuki nitelikli/medeni hak” için belirleyici olmadığına altını çizmek de uygun olacaktır.

41. Esasen, *Perez* davasında (*Perez v. Fransa* [BD], no. 47287/99, §§ 24-25, AİHM 2004-I), incelenen ve “ceza davasının hukuk mahkemesi açısından bekletici mesele yapıldığını” ve “ceza mahkemesinin verdiği kesinleşmiş kararın hukuk mahkemeleri için bağlayıcı olduğunu” belirten ilkenin benimsendiği Fransa hukuk sisteminden farklı olarak Türk hukuku,

mağdurlara aynı zamanda şikâyetlerini sunma, hatta daha sonra hukuk veya idari mahkemeler önünde tazminat davası açma imkânı vermektedir.

42. İdari yargı veya hukuk hâkimi, eylemin failinin sorumluluğu hakkında karar verirken ceza hukukuna ilişkin değerlendirmelere bağlı kalmamaktadır. Hâkim, gerek ceza hukuku kurallarına, gerekse hukuk davasıyla ilgili olması nedeniyle ceza mahkemesince kişinin beraatına ilişkin verilen karara uymakla yükümlü değildir. Aynı zamanda söz konusu kusurun bulunmaması veya önemi konusunda hukuk davasında varılan sonuçlara uyması da gerekmemektedir (*Beyazgül v. Türkiye*, no. 27849/03, § 40, 22 Eylül 2009). Bununla birlikte ceza hâkiminin olay ve olgulara ilişkin hukuki değerlendirmesine bağlı olarak verdiği hüküm, hukuk hâkimi için bağlayıcıdır.

43. AİHM, bu konuya ilişkin ulusal kararların somut bir örneği olarak, *Yaşaroğlu v. Türkiye* kararına (no. 45900/99, §§ 17, 29, 30-32 ve 33-38, 20 Haziran 2006) atıfta bulunmaktadır. Bu kararda, adam öldürme suçuyla itham edilen polis memurunun lehine verilen takipsizlik kararına karşın, İdare Mahkemesi; idarenin objektif sorumluluğunu düzenleyen ilkelere dayanarak ilgili tarafından talep edilen tazminat miktarlarının tamamının ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde ise ceza yargılamasında hakkında beraat kararı verilen polis memurunun somut olayda görevini yerine getirirken herhangi bir kusuru bulunmamasına rağmen, Anayasa'nın 125. maddesi bağlamında idarenin objektif sorumluluğu gereğince sebep olunan zararı tazmin etmekle yükümlü olduğu hususuna dayanmıştır. Zira somut olayda bir kaza söz konusu olsa bile, ölüm hadisesi ile sağlanan kamu hizmeti - “düzenin korunması”- arasında bir nedensellik bağı bulunmaktadır.

44. Mevcut davada, başvuruların tazminat talebiyle idare mahkemelerine başvurmaları durumunda, bu mahkemelerin ceza hukukuna ilişkin unsurlara değil idarenin sorumluluğunu düzenleyen idare hukuku ilkelerine dayanmaları gerekmektedir.

45. Daha önce belirtilenler ışığında, AİHM, başvurularca Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında dile getirilen şikâyetlerin iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğu kanısına varmaktadır.

46. Belediye bünyesinde çalışan elektrik teknisyeni E.A. hakkında Balıkesir Asliye Ceza Mahkemesi önünde yürütülen ceza yargılamasının iddia edildiği üzere makul olmayan süresine ilişkin olarak, AİHM öncelikle Sözleşme'nin üçüncü kişiler hakkında dava açılmasına veya bu kişilerin mahkûm ettirilmelerine hak tanımadığını hatırlatmaktadır. Bu hakkın, Sözleşme kapsamında değerlendirilmesi için en azından sembolik bir tazminatın elde edilmesi veya hukuki nitelikli/medeni bir hakkın korunması amacıyla ulusal mevzuatın hukuki anlamda öngördüğü dava açma hakkının mağdur tarafından kullanılmasını zorunlu

kılmaktadır (*Perez*, yukarıda anılan, §§ 66-71 ve *Gorou v. Yunanistan* (no.2) [BD], no. 12686/03, §§ 24-25, 20 Mart 2009).

47. AİHM, herhangi bir suça bağlı olarak mağdur olduğunu iddia eden şahsın şikâyetçi olduğu kişi ya da kişilerin cezai sorumluluklarının ceza mahkemelerince tespit edilmesi amacıyla savcılık tarafından yürütülen kamu davasına müdahil olarak katılmaları gerektiğini kaydetmektedir.

48. Türk hukukunda, 1 Haziran 2005 tarihine kadar yürürlükte olan eski Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu kapsamında, müdahil taraf olmak aynı zamanda tazminat hakkını ileri sürmek için bir araçtır. Bununla birlikte, tazminat talebinin, müdahil tarafı teşkil etmekle ilişkili olmaması sebebiyle açıkça ceza mahkemesi önünde sunulması gerekmektedir. Benzer başvuru, yargılamanın her aşamasında, birinci derece mahkemesindeki yargılamanın sona ermesinden önce yapılmalıdır.

49. Bununla birlikte, Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu ile “şahsi davacı” olma imkânı ortadan kaldırılmıştır. 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren mağdur taraf, maruz kaldığı zararın tazmini için sadece hukuki veya idari başvuru yollarına sahiptir.

50. Mevcut davada, başvuranlar davaya müdahil olmalarına rağmen, miktar belirterek tazminat taleplerini hiçbir şekilde sunmamışlar ve hatta ceza yargılama makamları önünde zararlarının tazmin edilmesini açıkça talep de etmemişlerdir. Bir başka ifadeyle, ilgililer yalnızca sorumluların cezai anlamda mahkûm edilmeleri için baskı oluşturmak amacıyla davaya müdahil olmuşlardır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ceza yargılamasında başvuranların müdahil tarafı teşkil etmesi Sözleşme’nin 6. maddesinin uygulama alanına girmemektedir. Başvurunun bu kısmının Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca Sözleşme ile *ratione materie* bakımından bağdaşmadığından dolayı kabul edilemez olduğu belirtilmelidir (daha önce anılan *Perez* kararı, § 56, *Nusrettin Türk v. Türkiye* (kabul edilebilirlik kararı), no. 7961/02, 5 Haziran 2007, *Abdurrahman Kılınç, Mennune Kılınç ve Şule Özsoy v. Türkiye* (kabul edilebilirlik kararı), no. 40145/98, 10 Eylül 2002, anılan *Beyazgül* kararı, §§ 43-44 ve *Öztürk v. Türkiye* (kabul edilebilirlik kararı, no. 34644/07, § 30, 2 Ekim 2012).

51. Sonuç olarak, Sözleşme’nin 35. maddesinin 1, 3 ve 4. fıkraları uyarınca başvurunun reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu gerekçelerle, AİHM, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan